

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

62. An sit peccatum mortale pingere amasio imaginem concubinæ? Et quid, si gravis metus mortis, vel vulnerationis pictori minatur, si talem non pingat imaginem? Ex p. 11. tract. 5. & Misc. 5. resol. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

RESOL. LX.

An possim petere à saga, qua scit licitè, & illicitè solvere maleficium, ut illud soluat? Ex p. 5. tr. 7. Refol. 15.

§. 1. **N**egatiuè respondet Caietanus in opusc. tom. 2. tr. 12. de maleficio, quaestio. 1. in fine corp. & Deltius in disquis. Mag. lib. 6. cap. 2. sect. 5. quaest. 2. ver. Dico quarto. Sed mihi placet contraria sententia, quia quod ego peto, potest ab illa fieri bene & malè, præmotus viginti necessitate & occasione, ad id petendum; scandalum autem passivum accipit saga ex sola malitia, quia mea petitio nec est mala, neque habet speciem mali, sed potius est bona; sed cum graui incommodo proprio & alieno non teneor ego abstinere ab opere, cuius occasione alius ex malitia peccat; & quidem eadem est ratio de petitione mutui iuramenti, &c. ergo, &c. & ita hanc sententiam docet Hurtado de Mendoza in 2. 2. disput. 173. sect. 16. §. 205. Suar. tom. 1. de Relig. lib. 2. de superstit. cap. 18. numer. 9. Lessius lib. 2. cap. 44. dub. 6. n. 46. Filliucius tom. 2. quaestio 5. punct. 5. num. 8. & Sanchez de matrim. lib. 7. disput. 95. num. 11. vbi sic ait. Existimo licitum esse petere ab eo malefico absolute ut maleficium soluat, quamuis, consiliet petenti fore ut medio illicito vtatur. Ducor, quòd omnes fateantur licitum esse petere ab vsurario mutuum, & ab infideli iuramentum, quando petens eis indiget, quamuis exploratum illi petenti sit fore ut ille sub vsuris mutuet, & hic iuret per falsos Deos, nec oportet illis explicare, ut modo licito faciant: & nulli alij rationi innuntur, nisi vtrumque posse uti modo licito, ac culpa sua illicito uti. Quæ ratio prorsus militat in casu nostro, nam petitur à malefico solutio maleficij, quam potest medio licito facere, nempe auferendo signum, quod si alio malefico faciat, sibi tribuendum est: ergo vel illi casus negandi sunt contra omnium mentem, vel hic concedendus. Secundò, quia rationes Caietani non vrgent. Non enim petitur opus vagè à malefico, sed determinatum, nempe ut maleficium soluat, quamuis modus operandi vagè petatur; quod idem prorsus reperitur in repetitione illa mutui ab vsurario, & iuramenti ab infideli; nec petitur à malefico, ut maleficus est, quo pacto peteretur ministerium artis maleficæ, sed petitur ab illo in quantum potest licitè maleficium auferre. Sicut petens à Iudæo publicè vsurarij munus obeunt, non petit ab eo mutuum, quatenus potest licitè mutuari. Imo sicut petens mutuum ab vsurario, & iuramentum ab infideli potest recipere acceptata conditione dandi sub vsuris, & iurandi per idola, nec apparet cooperatio aliqua, sed solus vsus peccati alterius, qui culpa sua prauè facit; quod vniuersi fatentur. Ita si maleficus nollit solvere modo licito maleficium, uti nouit, potest acceptari ut maleficium soluat. Nec petenti tribuetur culpa; vtpote qui minimè cooperatur peccato alterius, sed eo vtitur, ut propria saluti consulat. Ita Sanchez, qui bene ibid. numer. 15. & 16. monet non esse licitum indifferenter petere solutionem maleficij, quando petendo modo licito non vteretur, sed modo illicito, & quando maleficus vellet applicare aliquam medicinam vanam.

Sup. hoc iuramento ab infideli in tom. 1. tr. 1. Ref. 21. §. 1. ad medium. à Verf. dubium est. & à Verf. Hanc difficultatè, & in aliis eius not.

RESOL. LXI.

An licitum sit pingere imaginem concubinae amasio?

Et an sit causa grauis amissio lucri ex tali pictura, vel necessarius sit metus mortis, aut vulneris, ut excusetur à mortali? Ex p. 5. tr. 7. Ref. 5.

§. 1. **A**Zorius tom. 2. lib. 12. cap. ult. quaest. 9. & Bonac. disp. 2. de peccatis, quaest. 4. punct. 1. & 2. unico, num. 19. negatiuam sententiam docent: ratio enim talis pictura homini sic deperditio est, quasi donatio gladij parato occidere.

2. Sed ego puto, aliquando licere, vrgente scilicet grauissima causa. Ita Sanchez in summa, tom. 1. lib. 1. cap. 7. numero 40. Alphonsus de Lenone de offic. confess. tom. 1. recoll. 14. numero 34. & 36. Castus Palaus tom. 1. tract. 6. disp. 6. punct. 1. numero 6. quia hæc actio de se indifferens est, & bono vsui deferuire potest, ac prouide ex aliqua graui causa honestari; sed quia tamen fomentum est, & incitativum turpis amoris, mortale peccatum est talem imaginem depingere, nisi prius aliqua graui causa pictor hoc faceret: non esset autem causa grauis amissio lucri ex tali pictura, sed metus mortis, vel vulneris.

RESOL. LXII.

An sit peccatum mortale pingere amasio imaginem concubinae?

Et quid, si grauis metus mortis, vel vulneris pictoris minatur, si talem non pingat imaginem? Ex p. 5. tr. 7. & Misc. 5. Ref. 50.

§. 1. **H**anc quaestionem pertractat nouissimè dalo disp. 1. quaest. 69. num. 56. vbi sic alicet: Ex quibus etiam definiri poterit, quid sit dicendum de pictoribus imaginem puellæ, aut concubinae ad peccationem amasio depingentibus.

2. Sanchez lib. 1. summa. cap. 7. numero 40. ait, pingentem amasio petenti imaginem humilissimæ pulchæ, quem credit probabiliter abulurum, peccare mortaliter.

Et citat Azor. tom. 2. lib. 12. cap. ult. quaest. 9. quem etiam citat Castro Palaus tom. 7. tract. 6. disp. 6. punct. 1. 2. numero 6. dicentem sine vlla distinctione esse mortale.

Et pro eadem opinione citat Bonacinam disp. 2. de peccatis, quaest. 4. punct. 2. §. unico num. 19.

3. Ratio huius opinionis est: Quis talis imago est fomentum, & incitativum turpis amoris: & est quasi donatio gladij parato occidere.

Hanc tamen opinionem limitat Sanchez nisi causa legitima excuset.

4. Palaus verò: nisi pictor aliqua grauissima causa pressus id faceret: hæc autem grauis causa, inquit, non est amissio lucri ex tali pictura, alias semper illi liceret pingere.

5. Nam solum causam sufficientem putat, quæ grauem metum mortis, vel vulnerationis valeret excutere. Quod idem omnino dicit Diana pars 5. tr. 7. de scand. * resolution. 5. citans etiam Alphonsum de Lenone de offic. confess. tom. 1. recoll. 14. numero 34. & 36.

6. Verum quamuis hæc opinio cum ea limitatione tam grauis causæ exculantis videatur rutilior in praxi, mihi tamen apparet nimis rigida. Est enim ille qui petit, iam ex se inductus, ac paratus ad peccatum: imago aliqui est honestè depicta (si enim valde impudica esset, non esset res proprie indifferens, sed potius per se inductiua, ac determinata ad peccatum.)

7. Pictor non famulatur petenti in ratione peccati

tionis vt male, sed in ratione rei de se non male, sed potius indifferentis propriè: præterea famulatur ex aliqua causa legitima, licet non tanta, quanta est metus mortis, vulnerationis, &c. Ergo.

8. Existimo itaque probabile esse, quod pictor non peccet mortaliter, si habeat causam rationabilem, quamvis non adeo grauem, sicut est periculum mortis, aut vulnerationis, &c.

9. Imo ea videtur sufficere, quæ sufficit in petitione mutui ab usurario: certè ego non cognosco discrimen inter hunc pingentem amasio imaginem iam determinato ad peccatum, & inter petentem ab usurario mutuum. Pecunia enim, quam usurarius ex mutuo habebit apud se, non solum erit incamentum, seu fomentum ad peccatum, sed ipsamet erit peccaminosa, quatenus retineri ipsa sine iniustitia non potest.

10. Et hoc ipsum, quod dicimus ex variis aliis causis confirmari similiter potest, v. g. in ministracione carnis, imò & carnis respectu illorum, qui ad se non ieiunandum parati sunt, &c. Et quod plus virgetur in emptione Idoli pro hero infideli hoc petente: ad quam, vt sine mortali fiat, non tanta causa requiritur, & videri potest apud Gasp. Hurtadum de fide, spe, & charitate, citatum à Diana parr. 5. tractat. 1. 4. miscellan. 2. Ad rationem in contrarium, quod scilicet talis imago data amasio sit veluti donatio gladij parato occidere. Respond. primò negando: Quia præceptum de vitanda morte corporali proximi est tale, vt obliget ad non occidendum per se, vel per alium: præceptum verò de vitanda morte spirituali proximi, (quæ quidem non est irreparabilis, sicut corporalis, & alioqui nõ sequitur, nisi ipsomet proximo volente) non est tam rigorosum, sed habet suos limites, intra quos obligat, & non extra illos, ita vt minus obliget, quando proximus ipse ex se paratus est ad peccatum, & quando occasio, quæ ad peccatum præbetur, est propriè indifferentis, &c. Ergo. Respond. secundò ad eandem illam rationem in contrarium illatam, quod videlicet talis imago data amasio, esset veluti donatio gladij parato occidere. Respond. inquam, idem posse dici de pecunia data usurario in mutuo: de cibis ministratis in die ieiunii, illud frangere volenti, ac petenti, &c. Denique non intelligo doctrinam Azorij dicentis sine distinctione esse mortale peccatum pingere huiusmodi turpem imaginem ad petitionem amasij, cum tamen dixit de petente à meretricie consensum, ipsum non peccare peccato scandali mortalis. Huevsque Pater Ferrantinus.

11. Verùm his non obstantibus sententiam Azorij docet ex Societate Iesu doctus, & amicissimus Pater Albertus de Albertis de ornatu mulierum disp. 1. cap. 5. §. 10. num. 160. & Aegidium Trullench. in decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 6. dub. 5. n. 21. & ideo non recedo à sententia, quam docui, eo modo quo limitauimus, & quam tenet nouissimè me citato ex Societate Pater Ioannes Dominicus Ottonellus tract. de pictura cap. 3. quæst. 7. addit. 1. vbi sic asserit: Dico secundò, Se il Pittore sa, o crede probabilmente, che il giouane sia per seruirsi di quella dipinta donna per fomento della sua libidine: ma egli ha qualche grauissima cagione di figurarla, non pecca mortalmente figurandola, benchè la figura sia di concubina. Questa è la sentenza di Sanchez, & del P. Diana citati, è più chiaramente di Castro Pulao, il quale anch'egli spiega che cosa intenda per grauissima cagione, dicendo: illam solum causam sufficientem putarem, quæ grauem metum mortis, vel vulnerationis valeret incutere. Giudicarei per sufficiente cagione solamèntè quella, che potesse generare graue timor della morte, o di ferita. Et egli appresso recca la cagione della proposta sentenza, aggiungendo: Nam concubina pi-

ctura intrinsecè mala non est, sed sepe honestari potest: quod autem fiat ad petitionem illius qui illa ad malum finem usus est, non constituit in fabricante malitiam, quia ipse non famulatur petenti in illa mala intentione, sed in re petita, & hoc ex metu: neque agit, vt instrumentum mali operis sed operis in se indifferentis.

12. Dico terzo. Se il pittore non hà grauissima, o altra legitima cagione di dipingere l'immagine della donna amata all'amante, il quale, con'egli probabilmente pensa, o deue credere, sene seruirà per fine ad peccato, pecca mortalmente dipingendola: perche, come nota Azorio, en el luogo citato, e in vn caso equiualente, il pittore mostra d'acconsentire al peccato dell'amante: e procede in modo, como se possesse la spada in mano d'un huomo infuriato.

13. Quando le persone dice vn Theologo, di cui sono irritati, s'amano sensualmente, che cosa è tenergli dinanzi à gli occhi, se non accendere molto più la fiamma della disordinata affectione. Et à questo concorre il pittore con l'opera sua, e però pecca nelle sopradete circostanze. Ita Ottonellus: & Theologus ab ipso citatus est eius P. Franciscus Ancas tr. de mortificatione ex eadem Societate.

14. Sed audiamus Aegidium Bassæum in floribus theol. vers. scandalum §. 5. num. 10. sic loquentem: Communiter non licet depingere amasio imaginem concubinae: si putetur Amasium ea imagine vlturum per libidinem. Ratio est quia traditio talis picturae homini sic deperdito, est quasi donatio gladij parato occidere. Non est tamen hoc, ita intrinsecè malum, quin aliquando liceat: imò cum hæc actio de se indifferens sit, & bono vlti deseruiat possit: ac proinde ex aliqua graui causa honestari, mortale peccatum non committeret talem imaginem depingens ex metu mortis, vel vulneris: amissio autem lucri ex tali pictura non esset grauis. Et sic conciliantur DD. inter se Azor. Bonac. contra Sanch. & Castrum Palaum. Hæc Bassæus, qui, vt vides nostram limitationem sequitur. Idem etiam me citato tenet Possentius in Recollectione Questionum moralium, vers. Scandalum, num. 12. & ex Societate Fernandez de Corduba instruct. Confess. part. 2. c. 49. num. 2. ait loquens de Pictoribus: Si sabiendo que vn galan pide le retrate à su amiga, la retrata, dixè el P. Sanchez que pecca mortalmente; Et ex eadem Societate Antonius Elcobar in Theol. moral. tract. 2. exam. 3. c. 13. §. 3. num. 49.

RESOL. LXIII.

An pictores pingentes imagines obscenas peccent mortaliter?

Et quid de tenente illas?

Et an hoc intelligatur tantum ratione scandali, tam actiui, quam passivi?

Et an mulieres, quæ incedunt publice cum parte peccatoris, & mammillarum denudata, peccent mortaliter, & non sint absolunda?

Et quid, si hoc faciant iuxta consuetudinem Patriæ, & absque praua intentione?

Et an tam Superiores Ecclesiastici, quam seculares teneantur sub mortali suppressere, & exterrare talem consuetudinem?

Et an talis consuetudo excusetur à mortali ratione paruitatis materis, vel simplicitatis, & ignorantie?

Ex p. 1. tr. 4. & Misc. 4. Ref. 32.

§. 1.